

Перспективи подальших розвідок. У подальшому планується проаналізувати досвід з організації екологічного туризму китайськими вищими навчальними закладами та визначити шляхи його творчого використання для студентів України.

Список використаних джерел

1. Фролова Т. А. Экономика и управление в сфере социально-культурного сервиса и туризма: конспект лекций / Т. А. Фролова. – Таганрог : ТТИ ЮФУ, 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aup.ru/books/m204/>.
2. Экономика и организация туризма : международный туризм : учеб. пособие / [Е. Л. Драчева, Ю. В. Забаев, Д. К. Исмаев и др.; под ред. И. А. Рябовой]. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : КНОРУС, 2009. – 565 с. .
3. Кокина Ю. В. Комплексная оценка рекреационного потенциала Волжского водного пути для развития круизного туризма : автореф. ... канд. географ. наук : 25.00.24 / Ю. В. Кокина. – М., 2012. – 26 с.
4. 郭鲁芳, 虞丹丹; 健康旅游探析[J], 北京第二外国语学院学报, 2005(03), 第66-69页。
5. Педагогіка туризму : навч. посіб. / [В. К. Федорченко, Н. А. Фоменко, М. І. Скрипник, Г. С. Цехмістрова]. – Київ : Видавничий дім «Слово», 2004. – 296 с.
6. Абуков А. Х. Туризм сегодня и завтра / А. Х. Абуков. – М. : Профиздат, 1978 – 269 с.
7. Ашмарин Б. А. Теории и методики физического воспитания / Б. А. Ашмарин, Ю.А. Виноградов, З. Н. Вяткина. – М. : Просвещение, 1991. – 287 с.
8. Евстафьев Б. В. Основные понятия теории физкультурно-спортивной деятельности : учеб. пособ. / Б.В. Евстафьев. – Ленинград : ГДОИФК, 1991. – 44 с.
9. Жищенко А. М. Заболеваемость студентов УПИ во время обучения в институте / О. М. Жищенко, Л.Г. Улько. – Уральськ, 1993. – 104 с.
10. Кирилова В. И. Туризм : учебн. пособ. / В. И. Кирилова. – М. : Просвещение, 1988. – 224 с.
11. Лу Пен. Характеристика природных ландшафтов Китая как объектов для развития рекреационного туризма / Лу Пен [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/nvb/2010_61/lu%20pen.pdf.

УДК: 316.346.2:316.36

Р.В. Чубук

ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНСЬКІЙ СІМ'Ї

***Анотація.** У статті розглянуто деякі особливості сучасних гендерних відносин в українських сім'ях, що відбуваються під впливом зміни соціально-економічних, екологічних та інших умов. Гендерні відносини та інститут сім'ї нерозривно пов'язані між собою, оскільки сприяють позитивній гендерній соціалізації особистості, розумінню особливостей виконання гендерних ролей, що формують гендерні стереотипні уявлення.*

***Ключові слова:** сім'я, гендерні відносини, гендерні ролі.*

Chubuk R.V. Features of gendernikh relations in ukrainian family.

***Annotation.** The paper discusses some features of contemporary gender relations in Ukrainian families that are influenced by changes in the socio-economic, environmental, and other conditions. Gender relations and the family institution are inseparably linked, since they contribute to gender socialization, understanding of the gender roles characteristics that form gender stereotypes.*

***Key words:** family, gender relations, gender roles.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Суспільні трансформації в Україні суттєво змінюють усталені способи життєдіяльності, суспільні норми та ідеологічні конструкції, що їх визначають. З метою вивчення та осмислення змін формуються та розвиваються нові наукові напрямки. Одним із таких напрямків стали гендерні відносини та формування суспільного ставлення до них. Під впливом соціально-економічних умов деформувалися не лише репродуктивні установки жінок, але й відбулися зміни в орієнтаціях щодо шлюбу як у жінок, так і в чоловіків. Україна здавна належала до країн з високим рівнем шлюбності; в усі періоди її історії цінність шлюбу та родини в свідомості українців були завжди дуже високими. Уперше з часів Другої світової війни показник шлюбності, що був завжди досить стабільним і залежав переважно від чисельності молодого покоління, починаючи з 1992 року різко знизився. Можна припустити, що шлюби відкладаються до кращих часів, проте опитування свідчать, що більшість молоді вирішила взагалі не брати на себе відповідальності щодо створення сім'ї, оскільки вижити самотужки набагато легше.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останнє десятиріччя з'явилися монографічні дослідження з гендерних питань. Зокрема гендерним підходам у соціології присвячено монографію Н. Лавриненко «Женщина: самореализация в семье и обществе (гендерный аспект)», де акцентується увага на особливостях життєдіяльності сім'ї в умовах трансформації українського суспільства та на самореалізації жінки в сім'ї. Аналіз міжнародних документів з прав жінок і можливості їх практичного застосування в Україні розглянуто в монографії К. Левченко «Права жінок: зміст, стан та перспективи розвитку» (2001). У монографії Т. Журженко «Социальное воспроизводство и гендерная политика в Украине» досліджено трансформації у сфері соціального відтворення в Україні, процеси реорганізації відносин в умовах економічних реформ.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Гендерні питання за останні роки в Україні набули значної популярності, проте взаємозв'язок гендеру та сім'ї як соціальних інститутів розглядається не часто. Навіть під час вивчення проблем гендерної соціалізації (однієї з провідних тем гендерних досліджень) дослідники дуже рідко характеризують цей процес у сучасній сім'ї, незважаючи на те, що гендерна соціалізація починається саме в сім'ї.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у з'ясуванні деяких сучасних особливостей гендерних відносин в українських сім'ях під впливом зміни соціально-економічних, екологічних та інших умов. Завданням статті є актуалізація уваги до феномену гендеру та інституту сім'ї, які за своєю суттю нерозривно пов'язані між собою. Зрозуміти особливості виконання гендерних ролей, що формують гендерні стереотипні уявлення, неможливо, не дослідивши їх функціонування в сім'ї.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українське суспільство за останні два десятиріччя пересвідчилося в тому, що інститут сім'ї є одним із найбільш стабільних інститутів соціального життя людини. Результати соціологічних опитувань населення констатують, що серед провідних соціальних інститутів і владних структур за ступенем абсолютної довіри на першому місці перебуває сім'я, всі ж інші мають значно менший рівень довіри у населення. Процеси рівноправності жінки та чоловіка в українському суспільстві дедалі спрямовані на європейські та світові стандарти. Зокрема Україна підписала Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Рівність чоловічої та жіночої статі гарантована в Конституції України, в Кодексі законів про працю; проголошена у законах України «Про охорону дитинства», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» тощо. На законодавчому рівні прийнято Декларацію про загальні засади державної політики щодо сім'ї та жінок, Концепцію щодо поліпшення становища жінок в Україні та ін.

У доповіді ООН 2010 року зазначено, що жінки складають половину населення Землі, виконують 67% усієї роботи, але отримують 1/10 частину від світового доходу та володіють менш ніж 1% всієї нерухомості. Наведені цифри наочно ілюструють актуальність питання щодо фактичної нерівності прав і можливостей жінок та чоловіків, що практично є характерним для всіх країн світу, зокрема й для України. Жінки складають 58% населення України, вони переважають не лише кількісно, але й за рівнем освіти. Серед людей з вищою освітою – 65% жінок. Жінки домінують в багатьох сферах суспільного життя, наприклад, у сфері культури, медичного обслуговування населення, дошкільної та шкільної освіти тощо. Це означає, що внесок жінок у виховання підростаючого покоління є особливо значущим і важливим. Традиційним для української культури є те, що основи розвитку особистості закладаються саме матір'ю. Не лише в сім'ї, але й у школі роль жінок є вирішальною, оскільки абсолютна більшість освітян – жінки [1].

Для того щоб зрозуміти, як складаються гендерні відносини в сучасній сім'ї, малій групі або соціумі в цілому, варто звернутися до історії виникнення соціального інституту сім'ї, ядром якого є взаємини чоловіка і жінки. Гендерні стосунки завжди ґрунтуються на способі розподілу влади. Влада, як соціальний феномен, завжди виявляється в певній ієрархії; у сім'ї вона знаходить свій вияв у сімейній статевій стратифікації (сексуальне задоволення, народження дітей); гендерному розподілу прав та обов'язків (розподіл влади між чоловіком та жінкою, батьками та дітьми); гендерних відмінностях під час виховання дітей (дівчаток і хлопчиків).

Сучасна історична наука вважає, що нуклеарна сім'я (подружня пара зі своїми або усиновленими дітьми) фактично займає провідне місце протягом усього періоду людської цивілізації, з часів мисливців, збирачів грибів та ягід – до цього часу. Водночас з існуванням нуклеарної родини завжди існували інші форми сімейних відносин, залежно від характеру шлюбу, спорідненості та батьківства. Зокрема це моногамний шлюб – шлюб одного чоловіка з однією жінкою. Причому історичні відомості свідчать, що моногамія в усі часи відбувалася в 5 разів рідше, ніж полігамія – тобто шлюб одного чоловіка з декількома жінками одночасно, але поліандрія – шлюб однієї жінки з декількома чоловіками трапляється дуже рідко.

Залежно від розподілу влади в сім'ї виокремлюються патріархальні та матріархальні сім'ї. У патріархальній сім'ї главою родини є батько, лише він розподіляє матеріальні ресурси, приймає життєво важливі рішення щодо дружини, дітей та суттєвих проблем функціонування сім'ї. Владу в родині має лише батько. У матріархальній сім'ї всі вище перераховані функції виконує жінка. Якщо в родині немає чітко вираженого лідера – глави, то обов'язки розподіляються ситуативно, а рішення приймаються колегіально, залежно від того, хто більш компетентний у розв'язанні певної проблеми. Така сім'я є егалітарною. Соціологічні дослідження свідчать, що близько 70% українських сімей належать до егалітарних, оскільки чоловік і жінка спільно вирішують проблеми: сімейного життя, реального розподілу сімейних доходів, придбання дорогих речей; вибору місця проживання, навчального закладу для дитини, кола сімейного спілкування і виховання дітей тощо. Хоча більшість українських сімей егалітарні, за оцінками самих жінок сімейна стратифікація доволі значна. 56% жінок у родині вважають себе рівноправними з чоловіками, але 24% жінок вказують на другорядне місце в сім'ї порівняно з соціальним статусом чоловіка [2].

Вивчаючи інститут сім'ї та гендерний розподіл ролей у ній, не можна проігнорувати біологічний аспект взаємодії статей, оскільки гендерні відносини визначаються як соціальні відносини, норми та санкції, що надбудовуються над індивідами з різними біологічними характеристиками та різними ролями. Зокрема біологи визнають, що жінки під час вибору сексуального партнера більш вимогливі до його якостей, ніж чоловіки (принцип, властивий для всіх видів тварин, які розмножуються статевим шляхом), що трактується як підґрунтя різної шлюбної поведінки жінок порівняно з чоловіками. Проте біологічні ролі не тотожні гендерним, які сформувалися у процесі соціалізації людини як істоти соціальної, а не біологічної [5]. Отже, гендерний підхід, залучаючи до розгляду комплекс соціальних чинників, допомагає зрозуміти характер сучасних негативних явищ у родині, таких як: ослаблення відповідальності чоловіків за дружину і дітей (порушення відбулося тільки-но шлюб перестав бути довічним); високий рівень подружніх розлучень; явище прихованого батьківства – коли батько є, але не займається вихованням дитини, оскільки не проживає в сім'ї.

Особливістю сучасних українських сімей є те, що жінки поєднують материнство з роботою поза домом, і тому відпала соціальна потреба в поділі праці на підставі здатності жінки до дітонародження. На підставі цього в більшості сучасних українських сімей бюджет родини складається з двох часто рівних частин, що надходять як від чоловіка, так і від жінки. Водночас як стійкий пережиток минулого зберігається патріархальна ідеологія та традиційні гендерні ролі: від жінки вимагають зосередженості на домашній сфері заради своїх дітей та близьких, а від чоловіка – успіхів у суспільній праці, кар'єрному зростанні тощо.

Доцільно зазначити, що реальне життя породило більш гнучкий розподіл ролей у родині, враховуючи нахили та інтереси чоловіка і жінки. Наприклад, сучасне розуміння ролі батька в соціумі передбачає надання психологічної та емоційної підтримки дітям; батько в наш час уже не соромиться бути ласкавим і ніжним, а інколи цілком брати на себе функцію обслуговування дітей, іноді зовсім маленьких, що законодавчо закріплено. Соціологічне опитування чоловіків в Україні констатувало: 41% чоловіків вважають нормальною ситуацію, коли чоловік оформляє відпустку з догляду за дитиною до трьохрічного віку [3].

Гендерна теорія в підходах та оцінках сучасних сімейних відносин характеризується більшою варіативністю на відміну від радикального фемінізму, що однозначно визначає родину як інституцію патріархату та жіночого гноблення. Сучасна гендерна теорія визнає автономність сім'ї, критикуючи уніфікацію та жорстке закріплення статевих ролей, існуванням яких

виправдовують безвідповідальність у сімейних відносинах, паразитування на праці іншої людини тощо.

На рівні міжособистісних сімейних відносин роль сильного, стриманого в своїх емоціях чоловіка, «який ніколи не плаче», що нав'язує йому патріархальна ідеологія, призводить до його частих непорозумінь з оточенням, оскільки він виглядає черстою людиною, а інколи зрештою таким і стає. У свою чергу нерівність жінки в сім'ї побудована на владі чоловіка та підпорядкованості дружини (за патріархальною моделлю) призводить до того, що одружені жінки страждають значно частіше на фізичні та психічні хвороби, ніж одинокі. Цим феноменом можна пояснити самогубство, оскільки кількість самогубств вища серед заміжніх жінок і одиноких чоловіків, ніж серед одиноких жінок та одружених чоловіків [3].

Моніторингове опитування, здійснене Інститутом соціології НАНУ, показує, що всупереч поширеним стереотипам про те, що одруженій жінці живеться легше, оскільки про неї піклується чоловік, часто не відповідає дійсності. Так, серед жінок-респонденток кожна четверта не задоволена своїм шлюбом (серед чоловіків – кожен шостий). Водночас більшість жінок, навіть задоволених своїм шлюбом, відзначають перевантаженість домашніми справами, що є причиною постійної втоми.

Професор Дж. Бернард, зважаючи на зазначені явища, заснувала поняття «шокова терапія шлюбу», згідно з якою шлюб для жінок практично завжди є психологічним випробуванням. Цей висновок вона зробила на підставі аналізу таких обставин, як: різка зміна ролей, що відбувається після весілля (з об'єкта залицяння жінка перетворюється на служницю для чоловіка, від якої очікується праця домашньої обслуги); наявність завищених очікувань від чоловіка, обґрунтованих на гендерно-стереотипних уявленнях про «справжнього» чоловіка-супермена; необхідність пристосування до партнера, особливо вагома для жінки, що часто можлива лише ціною придушення власного інтелекту та особистісних культурних запитів.

Відтак безліч домашніх справ, а потім поява дітей змушують жінку відмовитися від професійного покликання і кар'єри. Єдиною долею для такої жінки стає праця домогосподарки з обслуговування родини, що є суспільно необхідною та потрібною для її сім'ї, але неоплачуваною та суспільно невизнаною. Показовим прикладом суспільного невизнання жінки у цьому статусі є засоби масової інформації – телебачення, радіо, газети, журнали. Чому немає телепередач про зразкових домогосподарок, чуйних дружин і матерів? Готуючи сюжети, кореспонденти та журналісти беруть інтерв'ю у жінок, які є депутатами, лікарями, вчителями, але ніколи – у домогосподарок, які окрім обов'язків по дому одночасно поєднують ролі психолога, медичного працівника, вчителя, вихователя та ін., є найкращим гарантом фізичного, психічного, інтелектуального розвитку, здоров'я, довголіття та щасливого психологічно-комфортного життя всієї родини.

Сімейні відносини між жінками та чоловіками (окрім законодавчо оформлених) у будь-якому суспільстві складаються за визначеними усталеними практиками розподілу гендерних ролей, тобто на підставі гендерних контрактів. В українських реаліях основним гендерним контрактом була «працююча мати» (виник у 30-ті роки ХХ ст. і домінував протягом усього радянського періоду, коли жінка працювала повний робочий день, виховувала дітей, частково поділяючи цю місію з державними інститутами виховання – дитсадок, школа з групами продовженого дня – та родичами). Водночас жінка повністю відповідала за раціональну організацію сімейного побуту. Гендерний устрій такого типу називався конвенційним з урахуванням того, що спостерігалися збереження одних традицій (цінності материнства, домашня робота як жіночий обов'язок) та одночасне руйнування інших (економічної залежності жінки від чоловіка, його обов'язку матеріально забезпечувати родину) [4].

Важливим наслідком практики існування зазначеного контракту було формування особливого типу жінок (властивого лише для того часу і тих умов). Це означає, що для організації добробуту та благополуччя своєї сім'ї, в умовах дефіциту товарів і послуг, жінці був потрібен творчий, організаторський і комунікативний досвід та компетентність у різних сферах життя. Уміння організовувати повсякденне життя (дістати для сім'ї продукти харчування, нормальний одяг для всіх членів родини; влаштувати дитину у кращий дитячий садок, а батьків – до хорошого лікаря; записатися в чергу на покупку меблів, побутової техніки, періодично ходити на переклички з перевірки у чергах і чекати ті товари роками; здійснювати сезонне

консервування фруктів та овочів; працювати на присадибній ділянці та багато іншого), нести персональну відповідальність за всебічний розвиток і виховання дітей є важливим підтвердженням соціальної компетентності жінки-господарки.

Гендерні контракти, пристосовуючись до нових реалій життя з кінця 80-тих років ХХ ст., дістають нове ідеологічно-змістове наповнення: легалізуються раніше нелегітимні практики незайнятої жінки, яку утримує чоловік. Проте контракт «працююча мати», як і раніше, залишається найбільш поширеним, оскільки в умовах економічної кризи жінкам стало ще більш важливо працювати, зберігати свою високу професійну активність.

Доцільно зазначити, що стрімке соціальне розшарування українського суспільства на багату меншість і бідну більшість, поширення у громадській думці уявлень про жіночий соціальний успіх – багату леді, яка не повинна працювати, оскільки її забезпечує чоловік, який має великі гроші – спричинило певне переструктурування гендерних контрактів, але за основу сімейних відносин брався контракт «працююча мати».

Зараз в українському суспільстві існують чотири основні типи гендерних контрактів: контракт «працююча мати» передбачає роботу жінки поза домом і материнство, що є життєво необхідним для всієї родини через нестачу матеріальних коштів для життєдіяльності сім'ї з дітьми. Контракт «кар'єрно орієнтована жінка» поєднує роль матері та дружини, відповідальної за сім'ю, домогосподарство з одночасним поєднанням професійних обов'язків. Передбачає безкоштовну допомогу родичів і оплачувану працю найманих робітників. Контракт «домогосподарка» передбачає материнство, обслуговування членів усієї родини і турботу про них. За таким контрактом чоловік повністю матеріально забезпечує сім'ю. Цей контракт має вимогу до дружини – бути сексуально привабливою, що в минулі десятиліття було у сфері нелегітимного контракту. «Спонсорський» контракт передбачає обмін (продаж) жіночої зовнішньої привабливості та сексуальності на матеріальну підтримку чоловіка. Цей контракт раніше був нелегітимним, а нині став легітимним, але не схвалюється суспільством у моральному плані. Особливістю такого контракту є те, що акцентується і реалізується лише сексуальна роль жінки, і тому для жіночої ідентичності тут не є значущими материнство, робота та інші складові сімейних відносин [4].

Сучасні напрямки змін гендерних відносин, що реально демонструються у гендерних контрактах, не є наслідком державної політики у сфері гендеру; вони є результатом стихійного пристосування молоді до нових умов життя. Отже, зміст гендерних контрактів змінюється відповідно до нових соціально-економічних умов. Водночас інститут сім'ї став у свідомості молоді більш ціннісним як гарант матеріальної підтримки з боку інших членів родини на випадок втрати роботи та засобів існування, що стосується як жінок, так і чоловіків. Дослідники зафіксували такі явища, як посилення згуртованості, емоційної підтримки, уваги, турботи між чоловіком і жінкою у стабільних, дружніх сім'ях, тобто родина під впливом погіршення зовнішніх негативних чинників ніби перевіряється на міцність і відданість. Емоційна підтримка в такій родині подвоюється, сприяючи успішному подоланню труднощів. На жаль, такий тип сімейної підтримки трапляється рідко, а в нестабільних сім'ях спостерігається протилежне явище – непорозуміння, неспроможність брати на себе відповідальність, результатом яких є розрив сімейних відносин.

В умовах соціально-економічної кризи в Україні хотілося б сподіватися на зростання значущості такої функції родини, як «психологічний захист», оскільки більшість психологів, соціологів та інших фахівців вважають, що саме позитивна реалізація цієї функції сім'ї могла б стати надійним притулком людини, порятунком від стресів, опорою та підтримкою в житті. Проте дослідження констатують протилежний процес. Так, за даними нашого дослідження 42% опитаних відзначили, що часто мають конфлікти в сім'ї – з батьками, дітьми, чоловіком або дружиною. Близько 20% опитаних жінок і чоловіків (цей показник приблизно однаковий) вказують на те, що конфлікти з партнером у шлюбі часто виникають на підставі погіршення фінансового стану сім'ї, у зв'язку з втратою роботи або через несвоєчасну виплату заробітної плати. Така обстановка в сім'ї надовго позбавляє душевної рівноваги обох партнерів, спричиняє незадоволеність шлюбом.

За даними дослідження, здійсненого Інститутом соціології НАНУ наприкінці 2011 року, 52% українських родин мали лише одну дитину, у кожній третій родині – двоє дітей, а сім'ї з

трьома і більше дітьми не перевищують 6%. Кожна десята сім'я в Україні є неповною: у місті таких 12%, на селі – близько 7%. У більшості неповних родин (88,5%) дітей виховує мати. Народжуваність дітей з кожним роком скорочується, кількість офіційних шлюбів зменшується, але зростає кількість дітей, народжених матерями без реєстрації шлюбу (майже 17% від загальної кількості новонароджених дітей). На жаль, можна говорити про певну трансформацію інституту сім'ї, що значною мірою зумовлено погіршенням економічних умов її життєдіяльності.

Однією з причин одностаттєвості або бездітності в Україні є нестабільність самого шлюбу, невпевненість жінки в тому, що він не розпадеться, високий рівень конфліктності тощо. Водночас матеріальна допомога держави у зв'язку з народженням дитини настільки мала, що не стимулює жінок до народження дітей та фактично не покриває витрат на це. Тенденція зменшення кількості дошкільних установ, надмірне підвищення цін на дитячі товари, зростаючі вимоги майбутніх батьків до матеріального та культурного рівня життя, прагнення батьків матеріально забезпечити дітей у перспективі та багато інших причин зменшують сенс реалізації потреби сім'ї в дітях, що є однією з найважливіших у структурі потреб особистості.

Висновки з даного дослідження. Резюмуючи зазначимо, що радикальні зміни в суспільстві торкнулися всіх сфер людського життя, передусім відбилися на становищі сім'ї. Самітні жінки з дітьми, жінки-пенсіонерки переважно опинилися за межею бідності.

Перспективи подальших розвідок. Очевидно, що ці нагальні соціальні проблеми потребують негайного втручання держави, започаткування та постійного проведення ефективної державної соціальної політики щодо підтримки сім'ї, дітей та соціально-незахищених верств населення.

Список використаних джерел

1. Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства. – К.: Столиця, 2002.
2. Лаврінченко Н. Особливості життєдіяльності сім'ї в умовах трансформації українського суспільства / Лаврінченко Н. // Українське суспільство на порозі третього тисячоліття. – К.: Віпол, 1999.
3. Лаврінченко Н. В. Жінчина: самореалізація в семье и обществе (Гендерний аспект) / Лаврінченко Н. В. – К.: Віпол, 1999.
4. Кімелл М. Гендерване суспільство / Кімелл М. – К.: Сфера, 2003.

УДК: 378.046-021.68-051:821

Л.В. Чумак

СУТНІСТЬ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглядається сутність поняття «професійна майстерність учителя». Подається тлумачення змісту аксіолого-андрагогічного, гносеологічного, конструктивно-технічного і праксеологічного структурних компонентів розвитку професійної майстерності вчителя світової літератури в системі післядипломної освіти, які доцільно опанувати фахівцю, щоб володіти (цінностями), знати (предмет), уявляти (діяльність), уміти (навчати).

Ключові слова: професійна майстерність, аксіолого-андрагогічний, гносеологічний, конструктивно-технічний, праксеологічний, структурний компоненти, учитель світової літератури, система післядипломної освіти.

Chumak L.V. The essence of the structural components of the professional skills of teachers of world literature in post-graduate education.

Annotation. This paper deals with the essence of the concept of «professional skills». Served interpretation of the meaning aksiolooho-androhohichnoho, epistemological, structural and technological and praxeological structural components of professional skill of teachers of world literature in post-graduate education, which it is desirable to learn the specialist to have (values) to know (subject), imagine (activities) able (to teach).

Key words: professional skills, aksiolooho-androhohichnyy, epistemological, structural and technical, praxiological, structural components.